

JEDNOŚĆ (877) *sb f*

e oraz o jasne.

sg *N* jedność (170). ◇ *G* jedności (298). ◇ *D* jedności (21). ◇ *A* jedność (176). ◇ *I* jednością (14).
◇ *L* jedności (198).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Wspólnota ludzi, wzajemne rozumienie się, jednomyślność, zgoda; idemptitas JanStat (739) : HistAlHUNG A4; w Polkę/ to iest/ łami w się weyrzymy/ nie naydziemy fye być domá v siebie iednym ludem/ ku iedności zgodliwym OrzQuin Y4; BielSat G3v; SarnStat 109.*

jedność kogo, czego (6): wżycy radość y pociefzenie mieli/ z iedności pánów duchownych y fwieckich BielKron 189, 57v; SkarKazSej 676a. Cf jedność kogo z kim, »jedność ludzi«.

jedność kogo z kim (1): wżycy łpołu mieżkali w Rzymie/ ziednoczywży dworzany Sábińskie z Rzymfkiemi (marg) Iedność Sábinow z Rzimiány (–) BielKron 100 marg.

jedność między kim (5) : OrzQuin B3; Do tegóz wiodąc, ábyfmy zgodę y iedność królowi między poddánymi łwými mnożyli y fczépili. SarnStat 121, 999; CzahTr D3v; SkarKazSej 691a.

W połączeniach szeregowych (10): W myełcye też mąż/ nyewyáftá/ ftáry/ młodj/ kupyec/ rzemyełnik/ robotnik/ oracz/ rozne myełcá/ doftoyełftwá/ y powinowáftwá máyá/ wedle ktorego poki fye włyfłcy záchowáýá/ trwa rząd/ zgodá/ y yedność w myełcye KromRozm III F7v; Mącz 383b [2 r.], 398b, 409a; ftárfzi woýłká pitáli ich coście pri tám widzieli/ co zá moc nieprzyiaćielłká/ wielkali/ álbo iestli zgodá miedzy nimi/ iedność y miłość. CzahTr D3v; SkarKazSej 683b, 684b, 691a.

W przeciwstawieniach: »jedność ... niezgoda, rozerwanie (2), różność (2)« (5): OrzQuin B2v, B3; SarnStat 999, 1308; ále pry łpráwá zła/ niezgodá wielka/ iedności miłości niemáłz/ iedno fię pry łami miedzy łobá káłáią CzahTr D3v.

Zwroty: »w jedności być, mieszkać, żyć« [szyk zmienny] (7 : 3 : 1): Ty też małz mieć małzonká miłego/ Charitatem s przeżrzenia Bołkiego/ S ktorým będyełz mieżkálá w iedności BielKom G5v; LubPs dd2v; Przeto iuz było rozdwoiono kroleństwo Zydowłkie/ ták iż nigdy w iedności potym nie było. BielKron 82v, 50v, 59v, 224v, 254v, 335v, 336 [2 r.]; SkarKazSej 672b.

»przyść (a. przychodzić), zebrać się, zgromadzić się, zgromadzeni w jedność (a. do (ku) jedności) [szyk zmienny] (5 : 1 : 1 : 1): á lud zgromádziwży fie w iedność profili Demofłthená mędrćá áby im rádę dobrá dał HistAl D5v, Ev; Niemożemy do iedności przyść/ záslepiłá nas złość náłzá/ ku zgodzie drogi náleść niemożemy OrzRozm C3v; Przyłzedłzy [Zydowie] do łwey zyemie/ zebráli fie wżycy w iedność/ łzli do Ieruzálem/ zbudowáli ołtarz ku chwale Bożey BielKron 111, 188, 208, 210v, 368.

»do (ku) jedności przywieść (a. przywodzić)« [szyk zmienny] (2): Reconcilio, Záfie yednam/ Przywodzę ku yedności. Mącz 62d; SkarJedn 321.

Wyrażenia: »jednomyślna jedność« (1): áby fie w nas różność iáka y niewdzięczność y tákże nierównóść w Liściéłch niepokazálá/ ále áby zówżdy iednomyślna iedność [unanimis idemptitas JanStat 757] miedzy námi trwálá/ y wola iedná vmyłłów SarnStat 999.

»jedność ludzi, ludzka, między ludźmi« [szyk 4 : 1] (2 : 1 : 2): KromRozm II rv [2 r.]; GrzegRóżn L4; OrzQuin B3; Ktoż lepiej pokoy/ y zgodę/ y iedność miedzy ludźmi/ ná czym włzytká Rzeczpołpolita łtoi/ vczynić może/ iáko ieden? SkarKazSej 691a.

»spolna jedność« (1): áby w domu poddánych íprawiedliwie ładzili/ [...] y ípolną Bráterfką iednością y miłością godnie rozmnażáli. *StryjKron* 350.

»zgodliwa jedność« (1): gdy niemogli kłobie w zgodliwą iedność przychodzić inny Siem złożyli łobie w Norymbergu *BielKron* 210v.

Szeregi: »jedność, (i, ani) miłość« [szyk 2 : 1] (3): á gdzie różność ieft w wierze/ tám miłości/ áni iedności/ nie może być miedzy ludźmi żadnéy. *OrzQuin* B3; *StryjKron* 350; *CzahTr* D3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»pokoj a jedność« (1): Studet concordiae, Rad pokóy á yedność miłuye/ y ftára lie ón gdzie może. *Mącz* 423c. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»rownia i jedność« (1): nyepriyacyel dułfny [...] ná then czás narychley poczyna/ gdy obaczy że ktory małżonek vchodzi á z rowni y yedności wykracza. *GliczKsiąż* P6.

»społeczność i jedność« (1): [Bóg] ípółeczność y iedność miłuiie *SarnStat* 1019.

»zгода, (a, i) jedność« [szyk 15 : 5] (20): Id mirum quantum profuit ad concordiam civitatis, Bárzo wielmi pomogło ku zgodzie á yedności Mieyfckiey. *Mącz* 431b, 64d, 65b, 504a; *BielKron* 57v, 108v; *Prot* Av; *SarnStat* 121 [4 r.]; *CzahTr* D3v [2 r.]; Zgodá y iedność łzczęście wielkie Rzeczypołp. *SkarKazSej* 683b marg, 661a, 671a, 672b [3 r.], 676a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]

a. O kościele chrześcijańskim (629) : *KromRozm II* e2v, t2v; A gromády álbo zebránya wyerzacych było yedno ferce/ y yedná dułfá: A to yednoć: A ták wyelka/ iz wyętlfá być nyemogłá *KromRozm III* G7, F8, L8v [3 r.], O2; [dowiedź tego] iz Apoštołowie z roskazania Pána Kryfthuá Syná Bożego/ dla iedności brody golili? *KrowObr* 119v, 119v; *OrzList* c; *RejPosWiecz*² 94; Przed tym rozmáite ięzyki iednę wiárę w iedności wyznawały: teraz v Heretykow ieden ięzyk/ y owłzem iedno miáłteczko rozmáite wiáry w łobie záváiera. *WujJud* 133, 132, 135, 153v, Mm3v; iáko to iedno ciáło kościołá Bożego iednę ma głowę/ ták też ma y żyły/ ípoienia/ á ftáwy/ ktorými fię ieden członek drugiego trzyma: y taką zwiáfką iedność fię czyni w ludziech/ ktorzy po wżytkim świecie y po rozlicznych ítronách miełzkáiąc iednym ciáłem łą kościołá Chryfufowego. *SkarJedn* 40; wedle Apoštołá/ ktory do iedności nas vpomináiąc/ y wczým tá iedność należy/ y czyni fię czyni vkázuiąc/ mowi: ieden Pan/ iedna wiárá/ ieden chrzeft *SkarJedn* 157; Boże pokoiu y Páfterzu wielki náłz/ fundowniku iedności Iezu Chryfte/ ktorys przyłzedł zbierác á nie rozpráłzác: weyrzy ná nie *SkarJedn* 329, 203, 326, 330, 332, 355 (48); Ten Zbor łam Chryftus pálcem swoim nápiłá/ dáiąc oycm S. taką zgodę y duchá iedności. *SkarŻyw* 300, 213, 336, 504; Jedność nie od iednego ieft rzeczóná/ ále od wielu głow/ y ludzi/ iednáko o rzeczách rozumieiących. *ReszPrz* 100, 100; *ReszList* 185; *ArtKanc* B6, C7, M18v; BOże/ ktory błędem vwikłáne rzeczy nápráwiałz/ rołprołzone zgromadzálz/ zgromádzone záchowywałz: prósimy cię/ rácz miłościwie wylác łáfkę iedności twoiey ná lud Chrześciójánłki *LatHar* 621; *WujNT* 21, 104, 525, 678; *SarnStat* 122; *PowodPr* 15, 56; *SkarKaz* 606a; Przywodzić was ma do zgody ten łáncuch pokoiu/ ktorým was Chryftus IEZVS do iedności zwiázál. *SkarKazSej* 671a, 684a, 691a.

jedność czego, kogo (232): *KromRozm II* q2v; *KromRozm III* E4, E8v [2 r.], F2, F2v, L7; tu też ieft wyrázona rádość kołcyołá fwięte⁸⁰/ gdy fie vpáđły człowiek náwroci do iedności ie⁸⁰. *LubPs* bb2v marg; *BielKron* 110v; *RejPosWiecz*² 94; *WujJud* 118v marg, Mm3v; *WujJudConf* 207v; inne ieft

świeckie państwo królów y panów Chrześciańskich/ á inne Kościelne pośluzieństwo y jedność owiec Chrytułowych/ o ktorey się tu mowi. *SkarJedn* 201, 4, 16, 160, 166, 170 (16); *KochPs* 196; *SkarŻyw* A3v, 520; *StryjKron* 587; *ReszPrz* 28; *LatHar* 621; *WujNT* 97, 509, 820; *SarnStat* 1310; *PowodPr* 11, 29, 31; Pátrzcie ná vpádki krolestw/ ktore od kościoła ś. y jedności religiey ś. odpádły/ iáko popuľtoľzály. *SkarKazSej* 682b. Cf »jedność ciała«, »jedność ducha«, »jedność kościoła«, »jedność wiary«.

jedność z kim, z czym (9): Trwála tedy jedność Greków z kościołem Rzymńkim y do łzoftego Zboru y dáley *SkarJedn* 194; co się około jedności z Greki ná S. Zborách pošťanowiło/ to Grekowie tárgáli/ á nic štátecznie nie trzymáli. *SkarJedn* 336, 39, 320, 352, 354; *CzechRozm* 78, 259v; *PowodPr* 39.

jedność między kim (8): *KromRozm III* B2, L7v, L8; *RejAp* 102; *WujJud* 248; *WujJudConf* 140v; Pan náľz zbáwiciľ [!] chćiał mieć między wšytkim Chrześciaństwem jedność *SkarJedn* 55; *ReszPrz* 94.

jedność w czym (5): *WujJud* 127; ieť wiele wiar Chrześciańskich [...] ktore jedności z łobą w wyznániu iedney wiáry y prawdy Bożey y iedney łpoľeczności w miłości Chrześciańskiey nie máią *SkarJedn* 39; *ReszPrz* 8, 15; *SkarŻyw* 520.

W przeciwwstawieniach: »jedność ... herezyja, nierząd, niestworność (2), niezgoda (3), odszczepieństwo (3), rozdział, roztargnienie, rozerwanie, rozterk (2), różnica, różność, schizma« (18): *KromRozm I* O4; *KromRozm III* E8; *WujJud* 194; tym więcey [kościół by] tego Páľterzá iednego nawyźľzego/ ktoryby jedność czynił/ á nie łtworności krocił/ potrzebował. *SkarJedn* 81; Po wielkiej mgľe y chmurnych á niewdzięcznych obłokách/ roľterkow łtárych/ iáľne nam požádaney jedności promienie záświeciły. *SkarJedn* 269, A3, 58, 255, 329; *SkarŻyw* 337; *ReszPrz* 15; *ReszHoz* 135; *ReszList* 184; Do ktorego [nawyźľzego pasterza danego przez Chrystusa] poki się wšytkiego świata Biľkupi ábo oľobámi ziezdzáli/ ábo z nim się przez liťty porozumiewáli/ y od niego moc y wyznánie wiáry bráli, jedność się zátrzymawála á odszczepieńťwá nie było *SkarKaz* 40a; ábyľmy zgodę y łpolną jedność zámiľowali/ á rozdziałow y łchilńmow/ w iednym Chrytuśie zwiázáni y łpoieni będąc/ nie czynili. *SkarKazSej* 671a, 648b.

W poľczeniach szeregowych (36): *KromRozm I* O4; *KromRozm II* r2; [zalecił Krystus] iżebyľmy zgodę miľoľć/ y yednoľć myędzy łobą zachowuyac/ yáko kámyenye w budowanýu wapnem łpoyone/ wedle potrzeby yeden drugyego podpiráli *KromRozm III* B2, G6v; *Diar* 52; *RejAp* 102; *RejPosWiecz*² 94; *WujJud* 131v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BialKaz* M4; A w kościele żaden nie ieť/ ktory w jedności/ w miłości/ y wpoľpolitowanýu wšytkiego świata nie ieť. *SkarJedn* 37, A7v, 148, 159, 269, 320 (10); *NiemObr* 29; Dála gárdľo pod tym Luthrowym báľamuctwem wiára/ cnotá/ przyľięgá/ pokoy/ zgodá/ miľoľć/ jedność/ łzczerość/ vprzeymość/ žyczľiwość/ łtáteczność. *ReszPrz* 74, 4, 16, 33, 54, 93, 94; *ReszList* 153, 184; [święta nauka Chrystusa poświadczone jest] przez cudá/ przez dawność/ powľzechność/ jedność y zgodę wľzech narodow y wiekow *WujNT* 509; *SarnStat* 1099; *SkarKaz* 275b; *SkarKazSej* 658b, 661a, 683b.

Zwroty: »od jedności oderwać się (a. odstąpić a. odłaczyć się itp.) odstąpienie (a. odszczepienie itp.), oderwany (a. oddzielony itp.)« [szyk zmienny] (41 : 10 : 5): Luter z łwemi náľľadowniki [...] od yednoľci koľcyoľá łye odľščepili/ á przeciwney koľcyoľowi náuki łye yęli *KromRozm I* Fv, B4v, F4, O2v, O3 [2 r.]; *KromRozm III* C5v, E4, E7, F, F2 [2 r.] (10); *KrowObr* A4v, 236; *WujJud* 168; nikt

przed Bogiem żyw być niemoże/ Ani zbáwienia dořtápić/ kto fie od iednořci y od prawdy kořciolá Bożego odláczy. *WujJudConf* 137v; wřzytek kořciol Grecki iáwnie fię y z Cefarzem y z Pátrjάρχą od iednořci S. oderwał/ á znowu Rzymiány iáko Heretyki przeklinał. *SkarJedn* 321, 6, 158, 190, 301, 302 (28); *SkarŻyw* 493; *LatHar* 129; *WujNT* 333, 820, 836, 859; *PowodPr* 41; *SkarKazSej* 688b.

»do jednořci (*a.* w jednořć) przywodzić (*a.* zgromadzić *a.* skupić (*się*) *itp.*), zgromadzony (*a.* przywiedziony), zgromadzenie« = *ocurrere in unitatem Vulg* [szyk zmienny] (32 : 3 : 1): *WróbŻolt* P6; *KromRozm III* F6, G8, H6v, N3v; *LubPs* X4 marg; *BibRadz Eph* 4/13; *BielKron* 188v; *RejPosWiecz*² 94v; *KuczbKat* 5; *WujJud* 132v; Pořtánowił [*Pan Bóg*] łługi kořcielne ku zyednoczeniu řwiętych/ [...] ku wybudowaniu ciáľá Kryřtułowego/ ázbyłmy wřzyřcy przyřzli w iednořć wiáry y vznánia Syná Bożego *RejPosRozpr* c, c; [*Chrystus*] ná řwiát przyřzedł/ mowi Ian ř. áby řyny rořprofzone w iednořć řkupił *SkarJedn* 55, A3, A4v, 19 [2 r.], 209, 245, 258 [2 r.], 270, 355; *CzechRozm* 78, 118v; *SkarŻyw* 87, 92; *CzechEp* 201; *ReszPrz* 94; *ReszHoz* 135; *ArtKanc* I4, M19; *WujNT* 77, 104, *Eph* 4/13.

»spoić jednořciá« (1): Zápal řercá řwá miłostíá/ á rácz nas řpoić iednořciá/ ábyłmy tu zgodnie żyli/ iednáko cię chwáľili *ArtKanc* N10.

»jednořć targać (*a.* rozrywáć, *a.* psowáć *itp.*), (*s*)targała się, rozerwana (*a.* targana); rozerwanie (*a.* (po)targanie *itp.*) jednořci« [szyk zmienny] (28 : 2 : 3; 7): *KromRozm II* q2v; *KromRozm III* F8v, G2, L5, M2, O7, Pv; I ma JKM nadzieję dobrá, iż za nauká jednostajnych pism ustanie rořnica wiáry i opinij, ktore by jednořć chrzeřcijańską targać mieli. *Diar* 51; *OrzList* f3; *BialKat* 126; *WujJudConf* 14v, 140v, 207v; Teraz vřłyřzyřz zkąd tey iednořci náwięřtřze y nářzkodliwřze rozřtárgnienie vrořłlo. *SkarJedn* 154, 6, 156, 169, 255, 370 (10); *SkarŻyw* 119, 504; Abowiem BOG ieřt/ ktory do iednořci zgromadzá. A řzátan zář ieřt ktory miedzy bráćiá iednořć rozrywa. *ReszPrz* 94, 8, 110, 112; *ReszList* 185; *LatHar* 621, 631; *WujNT* 97, 358, 419, 461; *SkarKaz* 40a [2 r.]; *SkarKazSej* 658b, 685a.

»jednořć (*za*)cho(*wy*)wáć, zachowála się, zachowana; zachowanie jednořci; w jednořci zacho(*wy*)wáć, zachowan, zachowanie« = *servare unitatem Vulg* [szyk zmienny] (29 : 2 : 8; 8; 9 : 2 : 1): řachowane yednořczy wkořczyelye řwyetym bylo řawřzdy panv bogu myelo y zborv krzeřczyañřkiemv pozyteczno. *LibLeg* 8/133; *KromRozm I* B4v, H4v, N; Przez řtolicę yednę/ ktora kořcyol yednořci/ álbo w yednořci záchowa/ nikogo inego nye rozumye/ yedno Řzymřkiego biřkupá *KromRozm III* O2, B2, E8, E8v [2 r.], F3, F7 (19); *RejPosWiecz*² 94; *BialKat* 133; *KuczbKat* 75; á iednořć ináczey niemoże być záchowaná/ iedno gdy ieden ieřt nád inřze przełožony w Kořciele. *WujJud* 85, A3, B3v, 85, 85v, 123v (12); *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [143⁴]; *SkarJedn* A7v, 55, 92, 111, 122, 152; Táć ieřt řwięta y mądra opátrnořć Bořka/ ná záchowánie ludu Chrzeřcijáńřkiego w prawdzie y w iednořci *WujNT* 460, *przedm* 10, s. 419 [2 r.], 520, *Eph* 4/3, 676, Aaaaaa3v; *SarnStat* [994]; *SkarKaz* 40a [2 r.], 81b, 671b.

»w jednořci żyć, mieszkać, (*prze*)by(*wa*)ć« = *habitare in unum Vulg* [szyk zmienny] (7 : 6 : 4): *KromRozm III* D6; *LubPs* bb2 marg; *OrzList* d2, f3; *BielKron* 208v; O iáko miła y wdzięczna rzecz ieřt bráćiey w iednořci mieřzkáć [*habitare ... in unum Vulg Ps* 132/1]. *SkarJedn* 59; Ale wiedzáć to wyłoženie wyáry kořciolá Řzymřkiego/ długo w iednořci iego żyli/ y [...] wřzyćiek řwiát w wczęřniřtwie wiáry z řtolicá Apořtolfká Piotrá S. przeřtawáľ. *SkarJedn* 211, 4, 293, 323, 325, 350, 352, D5v; *ArtKanc* K13v, N10; *WujNT* 253.

Wyrażenia: »jedność chrześcijańska, Chrystusowa« [szyk 27 : 2] (25 : 4): *Diar* 51; *OrzList* f3; *BielKron* 224; *BiałKat* 136; *WujJud* A3; Proch ná wiátr zbiera/ kto fię krom miłości y iedności Chrześciańfkiey w dobrych vczyńkach bogáci *SkarJedn* 367, 189, 220, 228, 308, 255 (21); żáden do iedności Chriftułowey nie ma być przymufzan *CzechEp* 40; *ReszList* 185; *LatHar* 631.

»jedność ciała« (11): od yedności cyáła/ to yeft kołcyoła wfyfłtkyego odthárgnyon być *KromRozm III* D8; *WujJud* 228v; *RejPosRozpr* c [2 r.]; *SkarJedn* 104, 156, 330; *CzechRozm* 190v; *CzechEp* 169; Chryftus ták dopuścił/ áż do Sákrámentu chlebá/ żeby iedności Ciáła iego fkuśiwłzy/ nieprzyaciáelka przefzkodá odpádlá *LatHar* 194; *WujNT* 358.

»jedność ducha« = *zgodność w wierze i w poglądach* (10): *KromRozm I* B4v; *RejPosWiecz*² 94 [2 r.], 94v; *RejPosWstaw* [143⁴] [2 r.]; *CzechRozm* 118v; ábyście záchowáli iedność ducha w zwiázce pokoiu [servare unitatem spiritus in vinculo pacis]. *WujNT Eph* 4/3 [przekład tego samego tekstu: *KromRozm I* B4v, *RejPosWstaw* [143⁴], *SkarKazSej* 671b], s. 673; *SkarKazSej* 671b.

»jedność kościoła (bożego), kościelna« [szyk 174 : 18] (114 : 78): *LibLeg* 8/133v; *KromRozm I* B4v, E2v, Fv, N, O2v, O3; Też fyé tá yedność kołcyoła znáczyła przez ono/ iż duch S. Apoštołom nye tám y fám róprofilonym/ ále w yednym domye zgromadzonym dan yeft *KromRozm III* E6v; Y wyerzyfz ten/ iżeby wyáre záchowál/ ktory yedności tey kołcyoła nye záchowa? *KromRozm III* F4v, D6 [2 r.], E7 [2 r.], F 5, F6, F6v (30); Nápomínánie áby fié wierni tey iedności kościoła Bożego trzymáli. *LubPs Nv marg*, X4 *marg* [2 r.], bb2 *marg*; *KrowObr* A4v; Potym ípráwował [cesarz Teodozyjus] páńftwo fwe w dobrej ípráwie Krześciańfkiey/ w iedności kościoła. *BielKron* 157v, 188v, 208v; *OrzQuin* I2, Aa4v; *KuczbKat* 75, 180; Iedność kołcioła nie ná éremoniach [!]/ ále ná zgodzie nalezy. *WujJud* 140 *marg*, 140, 168, 257v, 258, Mm4; *WujJudConf* 137v, 139v; *RejPosWstaw* [143²]v; *KarnNap ktv*; GDyż to ieft nieomylna prawdá/ iż kościelna iedność/ y rząd/ y pokoy/ bez iednego nawyżfzego wfzytkiego kościoła páfterzá być nie może *SkarJedn* 159, 40, 78, 79 [2 r.], 170, 223 (96); *SkarŻyw* 26, 87, 92 [2 r.], 115, 119 (17); Nie podlelyfzym/ práwi męczennikiem ieft/ kto iedności y cáłości Kościoła Bożego nie rozrywa/ iáko ten co bálwanom ofiar nie oddawa. *ReszPrz* 110; *ReszHoz* 135; *LatHar* 129; *WujNT* 44, 51, 77 [2 r.], 253, 333 (12); day nam w iedności kościoła twého świętego imię twoie chwalić *SiebRozmyśl* E2v; *SkarKaz* Oood; *SkarKazSej* 688b.

»jedność powszechna« (2): A ták w náuce prawdziwey y w wierze y w zachowánium vftaw Pána Kryftułowych zaleyzy tá iedność powfzechna. *WujJudConf* 141, 139v.

»jedność spolna, społeczna« [szyk 2 : 1] (2 : 1): Y fám pan Kryftus niczego nam wyęcey nyezálecił/ yáko yedność y miólc ípolną/ y tę dwoyę rzecz yákoby zá háfło álbo pyátno fwym krzełciyanom zoftáwił. *KromRozm I* O4; *SkarJedn* A3; *SkarKazSej* 671a.

»stolica, stolec jedności« = *urząd papieski* (5 : 1): *SkarJedn* 148; że fię ten ftolec iedności/ indziey iedno w Rzymfkim kościele nie náyduie *ReszPrz* 111, 100 [2 r.], 111; *ReszList* 189.

»węzeł, związek, związka jedności« [szyk 3 : 1] (2 : 1 : 1): *RejPosWiecz*² 94; Nie mógł być mocnieylyzy węzeł iedności iáko zfpoienie człónkow w iedno ciáło *SkarJedn* A2v; *SkarŻyw* 337; *ReszList* 185.

»jedność wiary (świętej a. bożej), w wierze« = *unitas fidei* *PolAnt*, *Vulg* (54 : 3): *LibLeg* 8/133; apoštołowie fwięci zefzli fié fpołem w iedność wiary/ a barzo ie pan bog vcził. *WróbŻołt* P6;

KromRozm I F3v, H4v; *KromRozm III* E8v [2 r.], F6, G8, H6v, N3v; Abowiem Dyabli v tych mieycá niemáią/ kthorzy w iedności wiary świętey mięłzkáią *OrzList* d2; *BibRadz Eph* 4/13; *KuczKat* 5; *RejPosWiecz*² 94, 94v; *KarnNap ktv*; *WujJud* B3v, 127, 132v, 194, 194v; *WujJudConf* 14v; *RejPosRozpr* c; *SkarJedn* 202, 204, 208 [2 r.], 323; *SkarŻyw* 409, 520 [2 r.]; *CzechEp* 201; náłz Kátholicki kościół/ przy ktorym ftoiemy/ ielt Ieden: Bo fię łam z łobą w iedności wiary/ y w iednákim rozumieniu zgodza. *ReszPrz* 14, 7, 8; *ArtKanc* L4v; *WujNT przedm* 10, s. 92, *Eph* 4/13, 676 [2 r.], *Ccccc3v*; *SarnStat* 122; *PowodPr* 57; *SkarKaz* 40a [5 r.], 40b, 81b, 241b [2 r.], *Oooc*; Iedność wiary Bożey czyni iedno zgodne kroleństwo: á herezye y rozne wiary dzielą kroleństwa/ y rozdziałem ie gubią. *SkarKazSej* 684b, 683a, 685a.

Szeregi: »kupa i jedność« (2): zá to vmárl Bog ten náłz/ áby łyny rołprofzone do kupy y iedności zebrał. *SkarJedn* A3, 19.

»jedność, (i) miłość« [szyk 13 : 5] (18): *KromRozm I* O4; *KrowObr* 119v; *WujJud* A3; *WujJudConf* 14v; Czemuście P: Bogá/ to ielt/ iedności y miłości Chrześciańkiewy odstąpili/ á innyście łobie Ołtarz/ inny Kościół wczynili *SkarJedn* 335, A3, A7, 148, 270, 332 (9); *SkarŻyw* 409; *ReszPrz* 8; *ArtKanc* N10; *LatHar* 298, 631. [Ponadto w połączeniach szeregowych 25 r.].

»pokoj, (i) jedność« [szyk 15 : 5] (20): *KromRozm I* G3v; lepiej ielt pokoy y iedność záchowác/ ktorą włzędzie Pan Chrifus przykazał/ á niżli fie o ołobách Sákrámentu [...] Ípierác *WujJud* 247v, 5; *SkarJedn* A4v, 152, 189 [2 r.], 192, 296 (14); *SkarŻyw* 309 [2 r.]; wyłuchay nas Pánie. Abyś włytek lud Chrześciańki pokoie^m y iednością opátrzyć raczył *LatHar* 177. [Ponadto w połączeniach szeregowych 14 r.].

»(ani) jedność, (i, a, ani) porządek (a. rząd)« [szyk 9 : 5] (14): [św. Paweł pisze] iżełmy włyłtycy yedno cyáło/ ále yednego cyáła rozne członki/ záchowáyące myędzy łobą yednołc y porządek. *KromRozm III* G3v, G, G2, G7v, L5v, N3v; *SkarJedn* 54, 76, 79, 101, 170, 344, d6; A inákłzy rząd w kościele łtánowić ábo wynáydownác/ iáko czynią dzisiełyzy odłzczepieńcy/ ielt włytek rząd y iedność iego tárgác/ przeciw włzemu píłmu/ zwyczáiowi y rozumowi. *WujNT* 461. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.].

»jedność i (a) posłuszeństwo« [szyk 11 : 2] (13): *KromRozm I* F4; *SkarJedn* 164, 167 [2 r.], 190, 228 [2 r.], 258 [2 r.] (10); *SkarŻyw* 493; [jeden grzech nie bywa odpuszczony] to ielt/ zelźcie z tego światá nie w iedności á połłuszeńłtwie kościoła powłzechnego/ y bez pokuty. *WujNT* 51. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

»społeczność (a. spolność) i (a) jedność« [szyk 7 : 2] (7 : 2): *LubPs* A5, bb2 marg; *SarnUzn* E7v; Teraz iuż z wielką pilnołcią łłuchaymy/ co ielt zá moc y co zá łkutek tey iedności y zobopolney łpołeczności/ ktorą mamy s pánem Kryłtusem. *RejPosWiecz*² 93; *KuczKat* 180; *RejPosWstaw* [143²]v; *CzechRozm* 259v; *SkarŻyw* 520; *ReszPrz* 28. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»jedność i towarzystwo« (1): Tákze y tych czáłow ielłiby ktore zbory miály rozne Ceremonie/ [...] nie ma dla tego iedność y towarzystwo kościołow náłzych tárgána być. *WujJudConf* 207v.

»zgodá i (a) jedność« [szyk 35 : 17] (52): *KromRozm I* K2; *KromRozm II* q2v; *KromRozm III* E8v, F, G2, H2v, L7v, M2; *LubPs* cc3v marg; *KrowObr* 236; *KochZg* A2; *RejPosWiecz*² 94 [2 r.]; *WujJud* 123v, 127, 132, 132v; Zależy tedy tá iedność Powłzechna y zgodá Krześciańkiewy ludu rozmáitego

[...] ná fzczyrości prawdy y wiary powfzechney kościołowi od Apoštołow podáney. *WujJudConf* 139v; *RejPosRozpr* c; *SkarJedn* A2, 4, 17, 21, 59 (20); *SkarŻyw* 396, 520; *ReszPrz* 105; Szofita [przyczyna]/ ziednoczenie z Pánem/ y znak ábo háłło zgody y iedności *LatHar* 199; *WujNT* 419; *SkarKaz* 40b; Do tey iedności y zgody wiára ś. Kátholicka dziwnie ludzie zápráwuie/ y w niey mocno zátrzymawa. *SkarKazSej* 683b, 671a, 672a [2 r.], 672b, 677b, 684a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 24 r.].

»jedność a związek« (1): choć by kto wftyłko z Kościołem wierzył/ ále niepośłufzeńftwem od iedności á zwiáłku iego fię oderwał y odfzczepił/ [...] tedy rozprałza. *PowodPr* 41.

b. O stosunkach między państwami; unia, przymierze, pokój (47) : *BielKron* 99; *ActReg* 40; O mieyfćcach Senatorów Koronnych, y Wielkiego X. y innych do tey iedności należących. *SarnStat* 34; A iżby tá iedność [*unio JanStat* 844] [...] do mocného y ftałęgo porządku ná wieki chowania była przywiedziona *SarnStat* 1068, 1, 110, 111, 1025, 1068.

jedność między kim a między kim (1): *SarnStat* 1099 cf »miłość i jedność«.

W połączeniach szeregowych (4): żadnémi dáry áni prósbámi, áni złotem, áni żelázem nie dáli fię od téy iedności vniiey y díłmembráciiey odrywác. *SarnStat* 122, 109, 1103, 1105.

Zwroty: »by(wa)ć w jedności« [szyk zmienny] (6): *HistAl* G2v; áby záwždy Koroná Polfka z Litewfkim kfięftwem była w iedności á nierozzerwána/ ták w práwie iáko w obronie w każdej potrzebie y pośłufzeńftwie. *BielKron* 401, 171v, 230 [2 r.], 311.

»przyść, wstępić w jedność« [szyk zmienny] (2 : 1): Táki były ná then čás zemdlone Rzymfkie páńftwa przez wewnętrzne walki/ iż potym nie mogły w taką iedność przyść iáko pirwey były *BielKron* 156v, 284; *BielSpr* 58.

»przyłączyć, przyjąć w jedność« [szyk zmienny] (2 : 1): *OrzRozm* S4v; Artykuł XXIII. o Ziednoczeniu Litwy s Prufy. PRzyłączmy k łobie w iedność/ Litwę dzięki Prufy. *BielSat* L4v; *BielSjem* 28.

»przywieść do (a. ku) jedności, w jedność« [szyk zmienny] (5 : 1): y owfzemeś pilnie fzucał rády/ iáko byś przywiódł w iedność dwa wielkie narody/ Zycząc Litwie/ y Polfche wiekuiftéy zgody. *KochProp* 14; *SarnStat* 110 [2 r.], 121, 171, 985.

»w jedność spoić« (1): w iednę Rzeczpołpolitą iednego ludu/ który fię przez związek y fpoienie dwu Narodów w iedność iednoftáyną y nierozdzielną zniół y fpoił *SarnStat* 1002.

»jedność [z kim] wziąć, uczynić« [szyk zmienny] (3 : 1): gdzye by iuz z Węgry iedność Polfka wzyęła *BielKron* 401, 69v, 103v; *KwiatOpis* K.

Wyrażenia: »jedność Korony, Krolestwa« (3 : 2): groźby y odpowiadánia/ iedności Korony polfkiéy przeciwne. *OrzQuin* B2; poddáné náłzé ták duchowné iáko swietckie/ do ciála y iedności przerzeczonégo zacnégo Polfkiego Królestwa przywracamy [*ad corpus et unionem... Poloniae Regni revocamus JanStat* 908] *SarnStat* 1124, 12, 1057, 1211.

»jedność nierozzerwana« (1): My tę ziemię Podláfka do iedności nie rozerwánéy/ á iáko włafny y prawdziwy członek ku pierwszemu á włafnému ciálu á głowie [*przywracamy*] *SarnStat* 1037.

Szeregi: »jedność, kupa« (1): páńftwo to, które było prze rozrodzenie Królewiców Polfkich, rozerwáné, y ná fztuczki rozdzieloné, ón ię záś reuniował, y do iedności do kupy przywiódł. *SarnStat* 121.

»miłość i jedność« (1): áby miłości y iedności [*charitatis et unionis JanStat* 878] więtfza pewność między Naiálnieyfzym pánem Kázimiérzem Królem [...] á między Miłtrzem trwála *SarnStat* 1099.

»pokoj i jedność« [szyk 2 : 1] (3): pokóy y iedność [*pax et unio JanStat* 880] nie ma bydz kázoná/ ále w íwéy y mocy y władzéy ma zołtác *SarnStat* 1100, 110, 1067. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»jedność albo unija« (1): téy Iedności albo téy Vniiéy nic niewádzą/ áni wádzíc będą. *SarnStat* 1003. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

2. teol. O Bogu: niezłożoność i niepodzielność; o Jezusie Chrystusie: unia hipostatyczna; o Trójcy Świętej: wspólność natury (117) : Y owízem by fwoiey Sofiŧtyki ítrzegli/ lepiejby muŧieli Bogá zwác/ vnitás ábo Iedność nizeli Troyca/ bo Iedność ściąga íię do Íftności/ która v nich Bogiem íełt/ á Troyca do Perfon kthore Íftnością nie íą ściąga íię. *GrzegRóżn* L4; Ociec mowi przez Syna/ [...] ten ktory tu mowi y then od kogo mowi ípolnie á íáko ieden w iedności wíztyko to mowi/ y o íobie też mowi. *SarnUzn* C8v; *BiałKat* b2v; *RejZwierc* 9v; Hypoŧtasis – Iednoŧc, podŧtac. *Calep* 495a; *LatHar* 370.

jedność czego, czyja (6 : 6): y przíŧzygamy panu bogv sthworzicielowy nyeba y zyemye na yego yednoŧcz vyerzymy ysz bog yedyny yełth. *LibLeg* 7/42; *RejPs* 121; *BiałKat* b2v; Prośmyŧz tedy Páná/ áby przez iedność Duchá íwego íwiętego/ z námi we ípolek wíztyki íne do [...] Apoŧtołŧkiego Kolciołá zgromádzíc raczył *RejPosWstaw* [143⁴]v; Boŧka náturá człowieczá przyięłá do íiebie y ípoílá w iedność íwoię [*o Chrystusie*] *CzechEp* 148, 247; *ArtKanc* I7v, K11v; Ia y Ociec iedno íełtechmy. Nie tylko iednością woley/ [...] ále iednością mocy y síły *WujNT* 349; *SkarKaz* 276b.

jedność w czym (5): [*Ksiądz kanonik wywodzi*] żeby też tákaż miáłá być/ á íákaś džíwna troiákość w íftnościach á w perfonie (przedíę) iedność/ z ítrony wćielenia pańŧkie⁸⁰ *CzechEp* 69. Cf »jedność w ístności«.

jedność z kim (2): *SarnUzn* H2v; Co nam rácz dáć náłz wízechmogący Pánie/ ktory żywíełz á kroluiełz w iedności z Bogiem Oycem á z Duchem íwiętym ná wíeki wíekom. *RejPos* 267.

jedność między kim i miedzy kim (1): Iedność miedzy nim [= *Jezusem*] y miedzy Oycem. *BibRadz Ioann* 14 arg.

W przeciwstawieniu: »jedność ... różność« (3): W iedności Bołtwá różność Perfon. *GrzegRóżn* H2; *WujNT* 365; *SkarKaz* 275a.

W formule modlitewnej (23): day tho boze oczcze wyeczny. przełz pana náłczego yełu criłta ízyna thwego. kthory ítobá zywye y kroluye wgyednoŧczy ducha ízwyątego nynye y nawyeky przełz konycza. Amen. *PowUrb* +v, +2; *TarDuch* Dv, D2, D6; *SkarŻyw* 115, 575, 584, 589; *CzechEp* 313; *ArtKanc* T12; Oycze náłz przez Syná twego/ Day to/ Iezulá miłego: W iedności Duchá íwiętego/ Z tobá kroléłtwá iednego. *LatHar* 63, 11, 283, 305, 314, 343 (10); *SkarKaz* 316b; *SkarKazSej* 688b.

W połączeniach z wyrazami: trojakość (8), trzej (a. trzy osoby, osoby) (8), trojca (3) (19): *TarDuch* D6; *GrzegRóżn* L4; *SarnUzn* B3v, D8v, E4v; *KuczbKat* 9; Twirdzilz w Bołkiey náturze być ták záwždy wíeczne/ Trzy perfony/ á iedność Bołką w nichże znáíac/ Iednáką cześć y chwałę wíztykim trzem oddáíac. *RejZwierc* 266v; *WujJudConf* 22; A ták to teraz zá rzecz pewną poznawam/ íz tá iedność Bogá/ ze trzech ofob złożoná/ y z tym názwíłkiem Troycá/ íełt wymyłtem ludzkim *CzechRozm* 14v,

14v, 17v; *CzechEp* 69 [4 r.]; *CzechEpPORz* *3; BLogośławiony bądź Boże w troiakości/ y w Boſkiej iedności/ á rowny w wielmożności. *ArtKanc* I6; *LatHar* 85; *WujNT* 850.

Wyrażenia: »jedność bostwa« (20): *PatKaz II* 43; *TarDuch* D6; Wſzędy Kryftus rozdzielnie o Trzech wczý/ á iedność Boſtwá do łamego Oycá odſyła. *GrzegRóżn* M, H2; prawie wſzyſcy Herethykowie ná tym mieyſcu iedność Boſtwá Oycá Syná y Duchá s. bluźnią *SarnUzn* F8v; *RejPos* 122v, 148v, 186v; *WujJud* B4v, 43v [2 r.]; *WujJudConf* 22; *CzechRozm* 17v [2 r.], 37; *CzechEp* 69; *WujNT* 365, 827, 850; *SkarKaz* 275a.

»jedność iſtności, w iſtności« (8 : 4): Gdyż iako iednoſć ieſt początek wſzelkíey liczbý dalfzey/ tak theż on [*Stwórca*] od ktorego wſzytki rzeczy początek maia/ chciał lie pod iednością iſtności zamknąć *KłosAlg* Av; *SarnUzn* E5v [2 r.], G5v, Hv; *BiałKat* 180v; ſwiętobliwie wielbić mamy y właſność w perſonách/ y iedność w iſtności/ y rowność w Troycy. *KuczbKat* 15, 9; *CzechEp* 69 [2 r.], 70; *CzechEpPORz* *3.

»jedność natury, przyrodzenia« (6 : 2): Mym zdánim/ nye bárzo yálne ono: Ya á ocyec yeſteſmy yedno: Bo może ſye to ſnadź rozumyeć/ nye o yedności przyrodzenya/ ále woley y miłości álbo zgody ſpołeczney *KromRozm II* r, rv; Iedność nátury w Oycu y w Synu być wierzymy/ gdyż Syn Boży nie z inąd iedno z Oycá ſię vrodził/ nie mógł tedy być inſzey nátury/ iedno teyże ktorey ieſt y Bog Ociec *GrzegRóżn* L, I2v, K4v, L; *WerKaz* 286; *WujNT* 827.

»jedność nierozdzielna« [*szyk 2 : 1*] (3): *LatHar* 85; Boſtwo Troyce ſ. nie ieſt iáko człowiczeńſtwo/ ktore ſię vdziela Piotrowi/ Páwłowi y Iędrzeiowi: ále ieſt iedność nierozdzielna. iáko iedno ſłońce/ w którym ieſt iſtność/ promień y ciepłość. *SkarKaz* 276b, 276b.

»jedność person(y)« (9): *PatKaz III* 98; *CzechEp* 69, 70, 320; Bo táka ieſt iedność perſon Bozkich/ że gdy miánuią iednę/ druga ſię w niey rozumie: wyiawłzy łáme właſności perſon. *WujNT* 582; Ieſus Chriſtus przyſzedł w cieie: To ieſt/ iż ſłowo Boże przyięło prawdziwie ciało w iedność ſwey perſony *WujNT* 825, 314, 582 *marg*, Ccccc2v.

»jedność Troycy, trzech« (2 : 1): *SarnUzn* G; będzie roſkoſzował/ iáko práwy Bog w iedności Troyce ſwięthey *RejPos* 232, 150.

»jedność w Troycy, we trzech« (3 : 1): *SarnUzn* B3; *CzechRozm* 26v; *SkarŻyw* 583; we wſzyſtkim/ [...] y iedność w Troycy/ y Troycá w iedności ma być chwaloná. *LatHar* 373.

»Trojca, trzech w jedności« (4 : 2): A ták dziwnie ci trzy ſą zgodliwi w iedności Ze ſłuźnie iedną rzeczą bywaią názwáni *GrzegRóżn* Nv; *SarnUzn* B3; *CzechRozm* 26v; *SkarŻyw* 583; A wiára powſzechna ná tym należy/ ábychmy iednemu BOgu w Troycy/ á Troycy w iedności pokłon czynili. *LatHar* 371, 373.

3. *Złączenie, związanie, przyporządkowanie, całość; unitas Mymer¹, Mącz, Calep* (10) : a to dla tego [...] aby to oboye począcýe [*to jeſt poczęcie naturalne i stworzenie duszy, ktore wg ówczesnych pojęć nastąpiło 80 dni później*] tey myley panny w yednoſzczy thym lepyey ludzye ſzwącyły *PatKaz II* 84; *Mymer¹* 3v; *Mącz* 504a.

jedność czego (5): *OpecŻyw* 101; yednoſć oná ludzka/ o ktorą tám proſi pan/ nyemoże być rozumyaná yedno o yedności woley/ miłości/ y zgody ſpolney *KromRozm II* rv. *Cf Wyrażenie.*

jedność z czego (1): *Vnitas* – Ieden iednoſć zwielurzeczi. *Calep* 1137b.

Zwrot: »złączyć w jedność« (1): to oboye począzycie kofzczyol złączył w yednośzcz *PatKaz II* 84.

Wyrażenie: »jedność ciała« (3): Vítá yedzą/ yęzyk mowi/ nogi chodzą/ ręce robyą/ bronyą/ y podawąyą nye tylko łoby/ ále y wífem innym członkom y wífyftkyemu cyálu/ poty oná yedność cyála trwa á nye rozłypuye fy. *KromRozm III* F7, F7v [2 r.].

4. To samo, identyczność; idem Vulg (4) :

jedność czego (1): GroicPorz ff cf Szereg.

Zwroty: »być za jedność [z kim]« (1): dawam v k m znacz czo my ye⁸⁰ Czefarfką m. przikazał abich bil za yednoszcz s linem Kroliá yanowim *LibLeg* 10/63v.

»mieć sobie za jedność« (1): chciałem krolá zabić y omyliłem fie/ chcąc oyczyznę wybáwić/ máiąc tho łobie zá iedność zabić go á zginąć. *BielKron* 106.

»jedność rozumieć« (1): A wífákołz do czegołmy przyłli/ żebyłmy iedność rozumieli [ut idem sapiamus]/ y w teyże regule trwaymy. *Leop Philipp* 3/16.

Szereg: »społeczność i jedność« (1): A nazywáią krewność/ od społeczności/ y iedności krwi/ ize Perfony ktore łobie łą krewne/ máią między łobą łpolną krew *GroicPorz ff.*

5. muz. Zgodność tonów; consonantia, harmonia Mącz [czego] (2) : Consonantia, Zgodność głółów/ łtroyność/ yedność dźwięków. *Mącz* 402b, 153b.

6. Liczba jeden; monas Mącz, Calep; unitas Mącz (5) : iedność ieft początek wízelkiej liczby dálzey *KłosAlg* Av, A2 [2 r.]; *Calep* 671b.

Wyrażenie: »jedyna jedność« (1): Monos. Latine solus, Sam/ yediny. Unde Monas, Latine unitas, Iediność/ yedina yedność. *Mącz* 230c.

Synonimy: **1. jednomyślność, zgoda; b. unija; 3. harmonija, zgoda.**

Cf **JEDEN, JEDNOĆ, JEDNOTA, [JEDYNOSTWO], JEDYNOŚĆ**